

Drones, drugs en sm

door Jacob Haagsma

Het schokkende debuut van The Velvet Underground is een halve eeuw oud. Muziekjournalist Peter Bruyn schreef er een aanstekelijk boek over.

Wanneer The Velvet Underground & Nico precies uitkwam – het is niet eens precies bekend. Ergens in maart 1967, zoveel is zeker. Zonde, zegt Peter Bruyn in zijn boek *De plaat die rock volwassen maakte*, dat die plaat niet eerder onder de mensen kwam. Wat best had gekund, het gros van de opnamen werd al een jaartje eerder gemaakt. In die tussentijd kwamen er verschillende albums uit die de rock ook flink vooruit hielpen: van The Beatles, The Doors, Jefferson Airplane, Grateful Dead, Frank Zappa.

‘Vrijwel allemaal minder gewaagd dan wat de Velvet Underground voorjaar 1966 heeft vastgelegd, maar het zal wel een muzikale standaard neerzetten die de groep van Reed en Cale onherroepelijk in een outsider-positie manoeuvreert’, zo omschrijft Bruyn deze tragiek. De verkoopcijfers zijn ernaar: 58.476 stuks in de eerste twee jaar, haalt hij boven water.

Dit voorbeeld illustreert hoe grondig Bruyn zijn research heeft aangepakt. Het onderwerp is er dan ook naar. Want wie 50 (of 51) jaar na dato die plaat nog eens opzet, wordt opnieuw getroffen door het tijdloze karakter van de muziek. Goed, de grootste schok is er wel van af, maar men kan zich voorstellen wat de boel destijds teweeg bracht. Het is de vraag wat schokkender was: Reeds onverbloemde teksten over drugs (Heroin, *Waiting For The Man*) en sadomasochisme (*Venus In Furs*) of de opzettelijke monotonie en dissonantie die als bloemen van het kwaad over de plaat gestrooid zijn.

The Velvet Underground was het kind van Lou Reed en John Cale. Reed, accountantszoon uit Long Island, Suburbia, had een achtergrond als broodliedjesschrijver. Cale, mijnwerkerszoon uit Wales, was een muzikaal wonderkind met een hang naar de avant-garde. Reed was een dwarse puber, Cale werd meermalen misbruikt.

Genoeg voedingsgrond, kortom, voor een plaat vol schokeffecten. Bruyn besteedt ruim aandacht aan de muzikale achtergrond van de protagonisten. Vooral het avant-garde-milieu waarin Cale zich wentelde na aankomst in New York, met drone-pionier La Monte Young voorop, had een diepgaande invloed op The Velvet Underground & Nico. Met zijn gemeen krassende altviool en hamerende piano introduceerde Cale de drone (een doorgaande grondtoon, kort gezegd) in de rock. Al dient de rol van Reed niet uitgevlakt: al in zijn broodschrijverstijd pende hij The Ostrich, in één akkoord en met alle gitaarsnaren in dezelfde toon gestemd.

En Nico dan? Deze oogverblindende Duitse schone was 'ingeschoven' door popart-kunstenaar Andy Warhol, een tijdje beschermheer van de band. Hij ontwierp de beroemde 'bananenhoes', en zijn naam staat er groot op, als was het hele project een conceptueel kunstwerk van zijn hand. Bruyn schildert de sfeer rond Warhols Factory, geeft 'randfiguren' (muzikaal en anderszins) als Tony Conrad, Angus MacLise, Henry Flynt en Gerard Malanga de plek die ze verdienen en beschrijft de nasleep. Dat liep niet echt goed af. Tweede album White Light/White Heat was nog compromislozer en verkocht dus ook amper, waarna Reed Cale de band uitschopte en die band steeds 'normaler' werd. Altijd een verlies.

Soms is Bruyn wel heel gedetailleerd, terwijl een grondiger eindredactie hem behoed had kunnen hebben voor overbodige herhalingen, slordigheden en stijbloempjes. Begrijpelijk haastwerk zal hieraan ten grondslag liggen. Maar Bruyn maakt het belang van The Velvet Underground & Nico wel heel aannemelijk.

Peter Bruyn: *De plaat die de rock volwassen maakte*. Uitgeverij In De Knipscheer, 328 blz., 19,50 euro

Bron: *Leeuwarder Courant / Dagblad van het Noorden*, 31 maar 2017